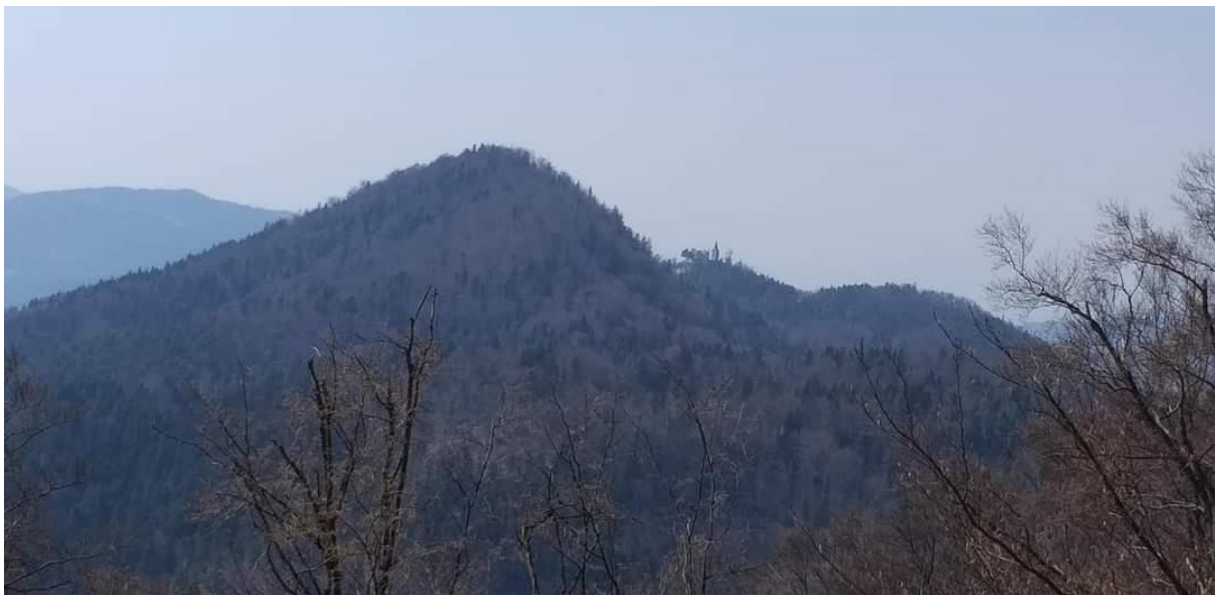

Planinska zveza Slovenije
Komisija za varstvo gorske narave
Varuh gorske narave

Roviškovec z vidika varstva narave

Mentor
Dušan Klenovšek

Avtor
Zdravko Ocepek
PD Zagorje, avgust 2022

Kazalo vsebine

1	UVOD	3
2	OPIS POTI NA VRH	4
2.1	IZHODIŠČE POTI.....	4
2.2	SESTOP	10
3	ZANIMIVE RASTLINE OB POTI.....	11
3.1	PLANINSKI SROBOT –CLEMATIS ALPINA.....	11
3.2	ŠIROKOLISTNA LOBODIKA – RUSCUS HYPOGLOSSUM.....	12
3.3	AVRIKELJ – PRIMULA AURICULA	14
4	ZAKLJUČEK.....	16
5	VIRI IN LITERATURA	17

Kazalo slik

Slika 1:	Vrh Gradišče	4
Slika 2:	Začetek – del poti po brezpotju na vrh.....	6
Slika 3:	Vzpon po grebenu na brezpotju	6
Slika 4:	Pogled nazaj na markiranem delu poti, večerni pogled proti Zasavski Sveti gori.....	7
Slika 5:	Na tem delu zavijem na brezpotje pred vrhom	8
Slika 6:	Strm del poti po brezpotju poteka pod skalami pod vrhom	9
Slika 7:	Roviškovec 930 nadmorske višine.....	9
Slika 8:	Planinski srobot – Clematis alpina.....	11
Slika 9:	Cvetova širokolistne lobodike.....	12
Slika 10:	Širokolistna lobodika	13
Slika 11:	Avrikelj ob poti na vrh Roviškovca	14
Slika 12:	Avrikelj	15

1 UVOD

Roviškovec (Roviški vrh) je 930 metrov visok vrh, ki se nahaja jugovzhodno od Zasavske Svete gore, je najvišji vrh v naši občini, ki v celoti stoji v njej. Vrh je poraščen z gozdom, a kljub temu se nam odprejo razgledi proti severu vidimo Kamniško Savinjske Alpe, vzhodneje Karavanke, pogled na Triglav se tudi vidi, na vzhodu pa se vidi razgled proti Kumu. Vrh je kar precej obiskan od domačinov, kot tudi drugih pohodnikov. Vzpone na vrh ima marsikdo za nekak trening in vzdrževanje kondicije in telesne pripravljenosti. Na vrh vodi več markiranih in dobro uhojenih poti, ki sodijo v planinsko društvo Zagorje, kareti tudi vzdržuje in označuje planinske poti v našem okolju.

V nalogi bom opisal pot - vzpon na Roviški vrh, ki poteka delno po markirani poti, delno pa po neoznačeni poti (brezpotju).

2 OPIS POTI NA VRH

2.1 IZHODIŠČE POTI

Izhodišče poti je tik ob glavni cesti proti Zasavski Sveti gori nad vasjo Rovišče, ob cesti je prostor za avtobusno postajališče – obračališče. Na tem mestu lahko pustimo avto in parkiramo ob robu postajališča (avtobus vozi v času šole, ko pouka ni, avtobus ne vozi), med vikendom je po navadi ta prostor dokaj zaseden. Takoj ob postajališču čez cesto se prične ena izmed označenih markiranih poti, ki se strmo vzpenja proti vrhu. Opisal bom pot, katero izhodišče je na istem mestu, nato gre malo v stran in se zgoraj združi na to markirano pot proti vrhu.

Iz tega avtobusnega postajališča se napotimo po glavni cesti na pot. Hojo nadaljujemo po asfaltirani cesti, ki pa je dovolj široka in lahko hodimo ob cesti po neasfaltiranem delu, kjer je hoja veliko bolj udobna kot pa po asfaltu. Po nekaj minutah, predno se cesta vzpne v klanec, zavijemo v levo v gozd - mestu, kjer se prične široka gozdna pot, ni označeno. Nadaljujemo po tej poti, ki poteka po gozdu in se rahlo vzpenja okoli vrha nad nami in po petih minutah počasne hoje pridemo na mesto, kjer pot zviže v desno in se malo vzpne. Po dobrih desetih metrih pridemo na mesto, kjer se pot konča. Pot se tu konča pred nami je lep pogled, ki ga malo zakriva gozd proti Zasavski Sveti gori in njeno strmo pobočje. Na tem mestu vidimo tudi najvišjo točko tega vrha, ki je nekakšna vzpetina. o se po nekaj korakih povzpne na to vzpetino, smo na Gradišču (Slika 1), vrhu, ki je visoko 706 metrov.

Slika 1: Vrh Gradišče

Ta vrh leži med Roviškovcem in Zasavsko Sveto goro. Zelo strmo severno pobočje Gradišča pada v ozko globel po kateri teče Savski potok, na drugo stran pa je strmo pobočje proti Zasavski Sveti gori. Zahodno in južno pobočje se sicer zložneje spušča proti vasi Podbukovje, vendar sta še vedno težko dostopni. Najlažji je dostop z vzhodne, opisane strani. Vrh Gradišče opišem in omenim zaradi tega, ker je bila v starejši železni dobi tu naselbina (Vir. Pečnik 1904,132). Vrh je bil z strani varovan s strmimi pobočji, s opisane pristopne strani pa je bil varovan z manjšim okopom, dolgim približno 20 metrov. Za njim so nanizane manjše terase (približno 10 x 4 metre) proti vrhu in čezenj v dolžini približno 250 metrov. Južno leži okoli vrha večja terasa (približno 30 x 5 metrov). Prazgodovinsko Gradišče na tem hribu omenja J. Plečnik leta 1894 v Pogledu na kranjska gradišča (Pečnik 1894,8). Na tem vrhu in terasah pod njim je bilo lepo prazgodovinsko bivališče in nižje tudi grobovi.

Z vrha se nato spustimo po neizrazitem grebenu, nekako po robu pred strmimi pobočji proti glavni cesti. Na tem spustu lepo vidimo ostanke teras in si predstavljamo, kako je naselbina izgledala. Ko se spuščamo nižje, se vidi, kje so bilo grobovi. Vidni so ostanki njihovih izkopavanj. Ob izkopu so poleg človeških ostankov našli tudi odlomljen obroček na roki, še en odlomljen obroček ter broško – fibulo. Za nekaterimi najdenimi ostanki se je sled izgubila, ostale pa je v letu 1970 hranitelj predal Narodnemu muzeju, ki jih hrani še sedaj. Zelo zanimivo zgodovino ima ta hrib in se mi zdi vredno, da se na poti na vrh povzpneмо čezenj, si podaljšamo pot in hodimo po mestih, kjer je že nekoč v zgodovini bilo naselje. Nadaljujemo po pobočju proti glavni cesti, orientacija ni problem, ker cesto ves čas vidimo. Po slabo uhojeni stezici iščemo prehode po pobočju poraščenim z gozdom in podrastjo. Cesto dosežemo na mestu, kjer se gozdna pot spusti proti Vovšam. Na tem mestu je tudi oznaka markirane pot na Zasavsko Sveto goro. Nadaljujemo pot po cesti, ki se zmerno vzpenja, na levi strani imamo med drevesi lep pogled na Zasavsko Sveto. Po nekaj minutah vzpona se cesta zelo položi in nadaljujemo pot naprej mimo dveh večjih peskokopov na desni strani. Pri drugem peskokopu bodimo pozorni - za ovinkom je melišče za njim pa vidimo že dokaj dobro uhojen začetek neoznačene poti. Ko stopimo na to pot bodimo pazljivi in slediti znakom in predvideti, kje pot poteka, oziroma kje so lahki. Sam sem pred leti začel hoditi po tem delu poti in v tem času kar dobra nahodil ter stezo utrdil.

Slika 2: Začetek – del poti po brezpotju na vrh

Opažam pa, da so že tudi drugi pohodniki hodili po tej poti in s tem nastaja nov, vse bolj priljubljen pristop na vrh. Na tem delu tudi rastejo bori, ki so pravi naravni bonsaji in so vzbudili v meni radovednost. Videti jih čim bližje je bila želja ob hoji po tem terenu. V začetku je pot precej strma, teren posut z listjem in iglicami. Zato je potrebna pazljivost pred zdrsom. V primeru mokrih tal si pomagamo tudi z rokami ob pomoči dreves in podrasti, ki so nam lahko v oporo. Ko se pot obrne v desno, poteka po melišču, ki je v tem delu na tej levi strani že zelo dobro obrašča s travo, podrastjo in grmičevjem.

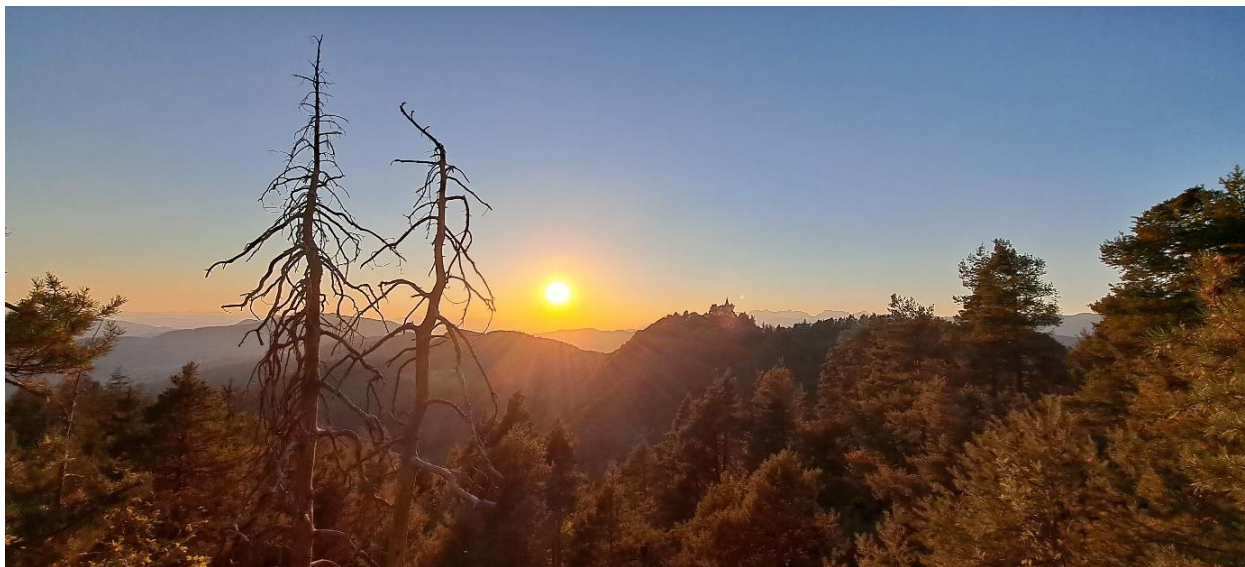

Slika 3: Vzpon po grebenu na brezpotju

Nadaljujemo pot po tem terenu, ki se vzpenja in v gibanju po ključih pridemo vse višje po strmini. Ta del ni dolg, z vsakim korakom nam se odpirajo novi razgledi. Nato pridemo na greben tega meliščastega pobočja - leva stran je dobro poraščena, desna stran melišča pa razgibana, nestabilna. Tu je večja erozija tal in spreminjanje terena ob deževju. Sledi vzpon po grebenu, ki je prodnat – veliko peska in na dokaj utrjenem grebenu. Potrebna pozornost ker je pesek pod nogami nestabilen. Nadaljujemo po grebenu, po nekaj minutah počasne hoje smo na delu, kjer se grebenu umaknemo na levo stran, ki pa je zelo poraščena s travo in resjem. Pot vodi med lepimi bori, zato je meni ta del poti najlepši. Pesek, melišče in številne rastline, ki tu rastejo.

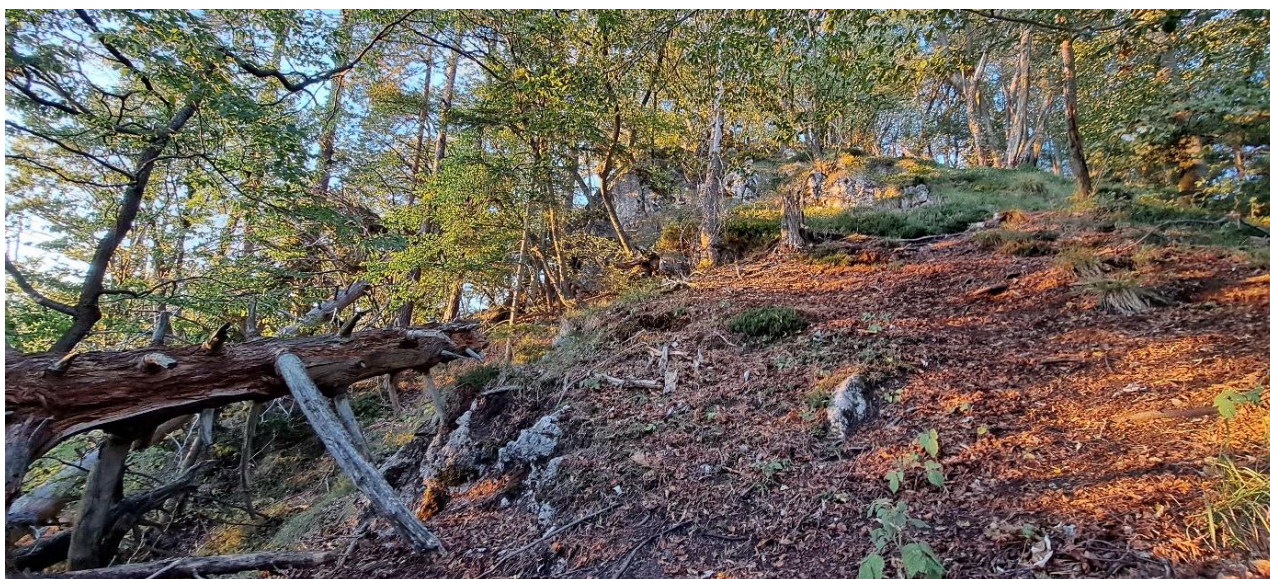
Ko pogledamo nazaj, se nam odpre pogled na cerkev na Zasavski Sveti gori. Posebno lepi pogledi so ob sončnih zahodih. Vredno se je med potjo malo ustaviti in si pogledati naravo ter uživati. Pot do sem lahko tudi opravimo po levi strani melišča, če ne želimo hoditi pa grebenu. Nadaljujemo naprej po stezi med resjem in travami ob strmem pobočju do mesta, kjer se pot za malo položi, oziroma je z resjem poraščeno razgledišče. Sledimo stezi v desno, se spustimo v manjšo grapo in se na drugi strani vrnemo na markirano pot, ki vodi iz izhodišča na avtobusnem postajališču. Prehojeni del poti sicer uporablja divjad, mi sledimo njenim stečinam.

Na markirani poti, se takoj strmo vzpnemo po melišču, ki je zadnje čase zelo erodirano zaradi hujših nalivov in meteorne vode. Ta del poti je še posebno zanimiv, saj ta del poti krasita dva lepa viharika, ki sta že popolnoma suha in odmrta. Še vedno kljubujeta času ter polepšata pogled nazaj.

Slika 4: Pogled nazaj na markiranem delu poti, večerni pogled proti Zasavski Sveti gori

S tega dela se lepo vidi Zasavska Sveta gora. Na desni strani se vidijo Kamniško Savinjske Alpe, levo se v daljavi vidi vse do Triglava. Nadaljujemo pot do vrha tega dela, preidemo v redkejši gozd na gozdnat greben. Sledi zadnji strm vzpon proti vrhu po dobro vidni poti. V mokrem terenu je zaradi nevarnost zdrsa potrebna pazljivost. Pot po gozdu kjer je polno korenin, vmes tudi skale, prsti in odpadlega listja, zato previdnost ni odveč. Pot se vije v ključih zaradi lažjega vzpona proti vrhu. Vmes pridemo do mesta, kjer raste stara ukrivljena bukev, poleg je malo večji kamen na katerem je pritrjena kovinska skoba. Ta omogoči lažji vzpon čez ta kamen. Po nekaj korakih, ob starem podrtem boru, spet zavijem na pot izven oznak in markacij.

Slika 5: Na tem delu zavijem na brezpotje pred vrhom

Pri tem deblu se povzpnem mimo večjih kamnov in skal. Ta del poti je pol odpadlega listja, iglic, vej in podrlih dreves, poroznost po gibanju po terenu in pozornosti, kaj je pod nogami. Kmalu pridemo na zelo strm, nestabilen teren pod nekaj metrov velikimi skalami. Te so zgoraj poraščene s travno rušo.

Slika 6: Strm del poti po brezpotju poteka pod skalami pod vrhom

Mimo skal se pri naravnem prehodu povzpne na vrh na markirano pot. Po nekaj korakih smo na vrhu s klopo ter kovinsko skrinjico z vpisno knjigo ter žigom vrha.

Slika 7: Roviškovec 930 nadmorske višine

Tik pod vrhom se nam z leve priključi ena markirana in označena pot. Z vrha lahko nadaljujemo naprej po označeni poti proti dolini v smeri vasi Golče. Vrh je poraščen z gozdom a kljub vsemu se nam odpirajo razgledi predvsem za Kamniško Svinjske Alpe, Karavanke in del Julijcev, ter bližnje vrhove. Vrh je priljubljen cilj domačinov in ostalih pohodnikov, ki ga velikokrat združijo z obiskom Zasavske Svete gore.

2.2 SESTOP

Za sestop opišem pot, ki se priključi z leve strani malo pred vrhom. Ta del poti poteka po grebenu in se strmo spušča do doline, oziroma ceste, ki vodi na Zasavsko Sveto goro. Markirano pot se spušča v dolino v okljukih. Prekrita z zemljo in koreninami, zato v mokrem nevarna za zdrs. Po nekaj korakih spusta opazimo oznako na drevesu, ki nas usmeri na to pot in pokaže, da smo na poti do planinskega doma na Zasavski Sveti gori. Med drevesi se nam odpirajo pogledi do cerkve na Zasavski Sveti gori, v daljavi pa se vidi ob pravem vremenu vse do Triglava. Kmalu smo na točki, kjer nam na skali napis pove, da smo na višini 900 metrov. Nekaj metrov nižje je prehod med skalami, ena izmed njih ima obliko papige. Sledi strm spust do mesta, kjer je lesena ograjica in na njej markacija. Stopnice nam nakažejo, da smo na poti na vrh. Nato iz kolovozne poti zavijemo desno in smo po dvesto metrih spusta po precej blatni gozdni poti na prej omenjeni cesti. Pridemo do razpotja - desno se cesta vzpenja na Zasavsko Sveto goro, levo nas cesta vodi vse do našega izhodišča, ki ga dosežemo v slabih 15 minutah hoje.

Meni je ta pot zelo všeč in sem del poti po brezpotju že dodobra uhodil. Opažam, da tudi drugi hodijo po tej lepi poti. V zadnjih letih pa se opaža velik problem, ker se na ta naš priljubljeni vrh želijo povzpeti motoristi z terenskimi motorji. Dobro uhojeno stezo so že nekajkrat uničili z agresivno vožnjo.

Opisana pot na Roviškovec je lepa in med potjo lahko opazimo veliko rastja v naravi, kar daje lep, dober občutek hoje po gozdu. Poleti nam drevje dela prijetno senco, pozimi pa je manj snega na poti. Je pa tudi dobro zavetje za živali. Ob poti se opazi tudi veliko rastlin, ki nam lepšajo pot skozi vse leto. Opisal bom nekaj meni najbolj zanimivih rastlin.

3 ZANIMIVE RASTLINE OB POTI

3.1 PLANINSKI SROBOT (*CLEMATIS ALPINA*)

Botanična družina: Zlatičevke (Ranunculaceae)

Botanični rod (Clematis)

Slika 8: Planinski srobot – Clematis alpina

Planinski srobot je 2-3 metrov dolga vzpenjavka z močnim debelcem in dobro razvitim koreninskim sistemom. Navzkrižno nameščeni listi so večinoma dvakrat deljeni. Posamezni lističi so dolgi 2-5 centimetrov in so grobo nazobčani. Cvetovi so posamezni, veliki, dolgi in razviti na 10 centimetrov dolgih pecljih. So kimasti, štiri števnji in vijoličasto modre barve. Časni listi niso razviti, venčni listi so do 4 centimetra dolgi in do 1,5 centimetra široki. V cvetu je 10-12 belkastih medovnikov. Značilnost cvetov v primerjavi z večino drugih srobotov je, da se nikoli povsem ploščato ne odprejo. Botaniki razlikujejo več podvrst te vrste srobotov.

Cvetenje: je enodomna in žužkocvetna vrsta, pri nas cveti od junija do avgusta.

Rastišče: pri nas uspeva večinoma na bazičnih tleh na apnenčasti podlagi. Razširjen je po kamnitih področjih, po gozdovih in med ruševjem od gorskega do subalpinskega pasu, v alpskih dolinah se včasih spusti tudi nižje. Zadostujejo mu revna tla z malo hranil, težje prenaša sušo in vročino.

Razširjenost: Naravno raste v Severni Evropi in v gorovjih srednje in južne Evrope od Španije do Balkanskega polotoka, v Karpatih, Sibiriji in na Kitajskem. V Sloveniji je daleč najpogostejši v zgornjem gorskem in subalpinskem pasu v alpskem svetu, včasih se spusti tudi nizko v alpske

doline. Precej ga je v dinarskem svetu od Trnovskega gozda do Snežnika, nekaj nahajališč je tudi v predalpskem svetu, tudi v Zasavskem hribovju.

Uporaba: Marsikje je planinski srobot predvsem priljubljena okrasna rastlina. Izvrsten je za preraščanje in prekrivanje na sever obrnjenih zidov in drugih objektov. Je pa več v vrtnarijah vzgojenih sort, ki se razlikujejo po odtenkih barve in tudi po velikosti cvetov. V hortikulturi zelo pogosto uporabljamo tudi tuje, predvsem azijske vrste srobotov in njihove številne križance in sorte, ki jih glede na velikost cvetov in čas cvetenja razvrščamo v več skupin. Zanimivi in lepi so tudi ko odcveto s svojimi svilnatimi plodnimi glavicami. Iz več različnih sort, ki so v naravi in na različnih krajih sveta so razvili, križali in vzgojili mnoge vrste novih srobotov –clematisov, za potrebe ljubiteljev teh rastlin.

Med vzponom po opisani poti ga lahko občudujemo na večjih delih poti. V času cvetenja pritegne pozornost, zanimiv je tudi, ko iz cvetov nastanejo plodne glavice.

3.2 ŠIROKOLISTNA LOBODIKA – *RUSCUS HYPOGLOSSUM*

Botanična družina : Beluševke (Asparagaceae)

Botanični rod: Lobodika (*Ruscus*)

Slika 9: Cvetova širokolistne lobodike

Širokolistna lobodika je do 45 centimetrov visoka zimzelena trajnica s poleglim stebлом (za lažjo predstavo lahko njeno rast primerjamo z rastjo nizke praproti). Njeno rastišče je od severne Italije do Avstrije in Slovaške ter vzhodne Turčije in Krima. Seveda raste tudi pri nas. Rastlina ima več imen: brezbodyčasta mesarska metla, mišji trn, lilija konjskega jezika ... Znanstveno ime vrste izhaja iz dveh grških besed *hipo* in *glossa*, kar pomeni – pod in jezik. Steblo ima listasto preoblikovane poganjke (filokladije), ki so suličasti do elipsasti, sploščeni, dolgi približno 8 centimetrov in do 4 cm širok. So mehki in nebodeči (po tem se razlikujejo od bodeče lobodike). Pravi listi so manjši zeleni prirastki okoli cvetov. V aprilu in maju se pod lističem sredi filokladija pojavi majhen cvet rumenkaste barve. Rastline so dvodomne, z moškimi in ženskimi cvetovi, ki se tvorijo na ločenih rastlinah. Plod je redko pridelana rdeča kroglasta jagoda, široka od 0,6 -1,3 centimetra. Lobodika razvije svoj plod v jesenskem času in ostane na rastlini preko zime vse do pomladi. Širokolistna lobodika je razmeroma redka rastlina, našli jo bomo predvsem v kamnitih strmih bukovih gozdovih. Rastlina je lepa in s svojo barvno kombinacijo vednozelenih listov ter rdečih jagod. To se zelo lepo poda v adventno božični čas. Zaradi te značilnosti so jo trgali in si s tem krasili svoje domove, cerkve, svetišča,... Jo s tem precej iztrebili in ogrozili njen obstoj in rast v naravi. Zato je širokolistna lobodika sedaj zavarovana in je njeno nabiranje v naravi prepovedano.

Slika 10: plodeča širokolistna lobodika

3.3 AVRIKELJ, LEPI JEGLIČ – *PRIMULA AURICULA*

Botanična družina: Jegličevke (Primulaceae)

Botanični rod: Jeglič (*Primula*)

Slika 11: Avrikelj ob poti na vrh Roviškovca

Avrikelj, pogosto znan kot auricula, gorski krvač ali medvedje uho, je vrsta, ki uspeva na goli karbonatni podlagi v gorskih verigah srednje Evrope, vključno z zahodnimi Alpami, pogorjem Jura, Vogezami, Črni gozd in Tatre. V Sloveniji je zanimivo nahajališče v dolini potoka Idrija pri Golem Brdu v Goriških brdih, ki na nadmorski višini 120 metrov - najnižje v Sloveniji. Avrikelj ali lepi jeglič, značilna in tudi simbolna alpska rastlina. Uspeva v gorskem svetu, pod določenimi pogoji, ki mu ustrezajo pa se lahko spusti tudi nižje. Od marca do julija boste visoko v gorah v skalnih razpokah našli čudovite rumene cvetove zavarovanega avriklja. V pritlični rozeti ima

vednozelenne liste, na stebalu pa v kobulastem socvetju živo rumene cvetove, vse obrnjene v isto smer. Vsa rastlina je pokrita s kratkimi žleznimi lasi in moknatim poprhom. Ta rožica raste skoraj povsod v slovenskih Alpah, pa tudi v višje ležečih delih Trnovskega gozda, v okolici Škocjanskih jam, na skalnatih pobočjih Donačke in Boča, a le na senčnih skalah. Cvet že na prvi pogled spominja na cvet trobentice. Nič čudnega, saj sta obe vrsti iz rodu jeglič. Od drugih jegličev boste avrikelj zlahka ločili:

- večina jegličev ima rdečkaste ali roza cvetove (na primer kranjski jeglič)
- vsi drugi jegličji z rumenimi cvetovi imajo nagubane liste (na primer trobentica ali visoki jeglič).

V Sloveniji je avrikelj zavarovana rastlina. Ogrožen je predvsem na nahajališčih izven Alp, kjer ga ogrožajo tisti, ki nabirajo rastline za skalnjake.

Slika 12: Avrikelj na goli dolomitni steni

4 ZAKLJUČEK

Živimo v času, v katerem moramo še posebno pozornost posvečati naravi, skrbeti za njeno ranljivost in pravilno ravnati z njo, da bodo naslednji rodovi občudovali njeno lepoto. Za varovanje našega planeta skrbijo različne nevladne organizacije, marsikje pa si na nivoju državne odgovornosti in zavedanja ustanavljajo organizacije, ki zakonsko skrbijo za varstvo okolja, narave, rastlin in živali. Kot člani planinskih društev in ob našem usposabljanju in pridobljenih znanjih in nazivom, lahko na tem »našem« področju gorske narave in okolja pripomoremo k večji varnosti, skrbi, ohranjanju le te. Kot varuhi gorske narave lahko pridobljeno znanje širimo med člane v društvu in s tem izobražujemo večje število članov, ki vsi posledično skrbimo za obstoj tega ranljivega gorskega sveta. Naj bo človek še tako močan in tehnološko razvit z vedno novimi izumi, smo v primerjavi z naravo majhni in velikokrat nemočni.

Kot varuh gorske narave bom svoje pridobljeno znanje širil prvo znotraj svojega planinskega društva, upam pa tudi, da bomo s sosednjimi planinskimi društvi lahko navezali stike in se s tem širili in večali svojo moč in podporo za ohranitev narave.

5 VIRI IN LITERATURA

- <http://listavci.blogspot.com/2012/08/planinaski-srobot-clematis-alpina-l-mill.html>
- <https://sloveniahiking.rocks/flowers/ruscushypoglossum/>
- https://www.hribi.net/rastlina/lepi_jeglic_ali_avrikelj_primula_auricula/26
- <https://sloveniahiking.rocks/flowers/primulaauricula/>
- Skoberne P. 2007. Zavarovane rastline na dlani, Založba Mladinska knjiga
- http://av.zrc-sazu.si/pdf/58/AV_58_Draksler.pdf
- Narava v gorskem svetu – PZS , Ljubljana 2006
- Gorsko cvetje v Sloveniji , Tina Petras 2019
- Alpske cvetlice, Ansgar Hoppe , 2013
- Gora, Petra Škarja ,2020